

magazyn edukacji prawnej, kultury i sztuki

mecenas

nr 9 (14) 2024

magazyn bezpłatny

TEMAT NUMERU

ostatni akapit

Prawne aspekty rozstań

fundacja
Mecenas₅₀

Jak zabezpieczyć się na wypadek rozstania w związku nieformalnym?

ADWOKAT MARTYNA DĘBICKA

➔ www.panipoprawie.pl

W dzisiejszym świecie wiele par decyduje się tworzyć nieformalny związek. Dzieje się tak z różnych względów, ale niezależnie od przyczyny – każdy z nas ma tego prawo, aby kształtować związek według własnych poglądów i zasad. Pary, które tworzą związek wiele lat, podobnie jak małżeństwa, gromadzą różnego rodzaju ruchomości, nieruchomości, czy wspólnie zaciągają kredyty. Sprawy majątkowe osób żyjących w nieformalnym związku nie zostały uregulowane w żadnych przepisach prawnych. Czy w związku z tym możliwe jest, aby w nieformalnym związku zabezpieczyć swoją sytuację na wypadek ewentualnego rozstania?

Na samym początku warto wskazać, że konkubinaty zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego to prawnie nieuregulowana trwała wspólnota życiowa mężczyzny i kobiety¹. Inne orzeczenie Sądu

¹ wyrok Sądu Najwyższego z dn. 5 grudnia 1997 r., sygn. II CKN 485/97.

Jak zabezpieczyć się na wypadek rozstania w związku nieformalnym?

ADW. MARTYNA DĘBICKA

Najwyższe wskazywało też, że „przez konkubinaty rozumieć należy współżycie analogiczne do małżeńskiego, tyle że pozbawione legalnego węzła. Oznacza to istnienie ogniska domowego charakteryzującego się duchową, fizyczną i ekonomiczną więzią łączącą mężczyznę z kobietą”².

Zatem – co do zasady – przyjęło się, że konkubinaty występują między kobietą, a mężczyzną, jednak zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku pod pojęciem konkubinatu należy rozumieć stabilną, faktyczną wspólnotę osobistą – majątkową dwojga osób. Bez znaczenia we wspomnianym aspekcie jest płeć osób tworzących taki związek. Opowiedzieć się w związku z powyższym należy – wobec braku argumentów przeciwnych – za dopuszczalnością przeprowadzenia rozliczeń przesunięć majątkowych dokonanych pomiędzy partnerami w trakcie trwania konkubinatu zarówno, gdy tworzą go osoby różnej lub tej samej płci³. Co więcej, Europejska Konwencja Praw Człowieka chroni prywatność jednostki i obejmuje swoją ochroną także jej życie rodzinne i to nie tylko ograniczone do związków przejawiających się w formalnie zawartym małżeństwie⁴.

Nadto, w języku potocznym termin konkubinaty używany jest zamiennie z terminem kohabitacja. Pochodzenie tych pojęć jest jednak trochę inne. Związek kohabitacyjny to pojęcie określające osoby pozostające w związku niemałżeńskim, które dzielą ze sobą gospodarstwo domowe. Wymogiem pozostawania w tego typu związku jest właśnie fakt wspólnego zamieszkiwania. W niektórych państwach (np. we Włoszech) prawa osób pozostających w kohabitacji zostały określone, a niektóre z nich są niemal takie same, jak w przypadku małżeństwa. W Polsce natomiast związek kohabitacyjny do tej pory nie został dokładny opisany.

Przechodząc jednak do sedna problemu, rozstania bywają trudne i czasem nieoczekiwane. Nikt z nas rozpoczynając dany związek, nie myśli o ewentualnym rozstaniu. Warto jednak zadbać o kilka kwestii, dzięki czemu rozstanie może okazać się mniej skomplikowane.

Zarówno kohabitacja, jak i konkubinaty, sam w sobie nie wywołuje żadnych skutków osobowych czy też majątkowych między partnerami (nie ma również uregulowanych wprost kwestii dotyczących rozliczeń po rozstaniu). W sytuacji chęci uregulowania tychże kwestii obie strony muszą wyrazić taką wolę i samodzielnie podjąć ku temu czynności.

2 wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 1988 r., sygn. I KR 50/88.

3 wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 23 lutego 2007 r., sygn. I ACa 590/06. zob. też wyrok Sądu Najwyższego z 6 grudnia 2007 r. sygn. IV CSK 301/07.

4 Mowa o art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka.

Jak zabezpieczyć się na wypadek rozstania w związku nieformalnym?

ADW. MARTYNA DĘBICKA

Umowa kohabitacyjna inaczej umowa konkubencka bądź umowa partnerska – to może być zabezpieczenie na wypadek rozstania w związku nieformalnym. Jest to propozycja rozwiązania dla osób, które z jakichkolwiek przyczyn nie mogą bądź nie chcą zawrzeć związku małżeńskiego.

Umowa konkubencka nie jest bezpośrednio uregulowana w Kodeksie cywilnym i należy do kategorii tzw. umów nienazwanych. Zatem to strony decydują o treści umowy zgodnie z zasadą swobody umów, choć należy pamiętać o granicach obowiązującego prawa oraz o zasadach współżycia społecznego.

W umowie można uregulować m.in. zasady wspólnego pożycia, kwestie majątkowe, kwestie związane z dziedziczeniem. W umowie można zabezpieczyć zarówno kwestie osobiste i majątkowe na czas trwania związku, jak również na wypadek rozstania lub śmierci drugiej strony. Ważnymi dodatkowymi elementami umowy regulującej wzajemne stosunki stron są stosowne pełnomocnictwa oraz testamenty. Można pomyśleć o umocowaniu drugiej strony do informacji o stanie zdrowia, leczeniu czy podejmowaniu decyzji w zakresie leczenia drugiej strony. Umowa nadto może regulować zasady nabywania wspólnie rzeczy w trakcie trwającego związku i zarządu wspólnymi rzeczami. Jednak to co najważniejsze w omawianym temacie, to możliwość uregulowania kwestii dotyczących rozliczenia związku po jego ustaniu.

Umowa konkubencka jest szczególnie pomocna w sytuacji sporu między stronami, gdy przykładowo strony posiadają wspólny kredyt czy są właścicielami nieruchomości lub przedmiotów o znaczącej wartości. W małżeństwie takie kwestie są regulowane przez instytucję wspólnoty majątkowej (bądź intercyzy), a tym samym przepisami kodeksu rodzinnego.

Oczywiście postanowienia umowy konkubenckiej powinny być szczegółowo przemyślane i prawidłowo skonstruowane, aby móc realnie zabezpieczać interesy konkubentów. Każda umowa powinna zostać sporządzona w sposób indywidualny – pod konkretne osoby, aby spełniała ona cel właśnie adresowany do tych osób.

Umowa konkubencka to forma dbania o wspólne interesy i zapobiegania potencjalnym konfliktom w przyszłości – i tak, również na wypadek ewentualnego rozstania, którego żadna ze stron przecież nie planuje. Zatem będąc w związku nieformalnym można zadbać o swoją sytuację i uregulować kwestie dotyczące sytuacji majątkowej, zasad wzajemnych rozliczeń, w tym przykładowo ustanowić współwłasność przedmiotów nabywanych w czasie trwania związku nieformalnego. Można uregulować kwestie związane z dokonywaniem spłaty wspólnie zaciągniętego kredytu, pożyczki czy też innych zobowiązań majątkowych. Umowa może również rozliczać nakłady poniesione na rzeczy będące przedmiotem współwłasności, jak na przykład mieszkanie.

Jak zabezpieczyć się na wypadek rozstania w związku nieformalnym?

ADW. MARTYNA DĘBICKA

Na sam koniec warto dodać, że przepisy nie przewidują szczególnej formy do zawarcia przedmiotowej umowy (tak samo jak nie regulują zasad w związku nieformalnym). Na pewno umowa powinna co najmniej być sporządzona w formie pisemnej, choć najbardziej rekomendowaną formą jest zawarcie jej w postaci aktu notarialnego (poza tym, jeśli umowa ma regulować kwestie, które dotyczą przykładowo nieruchomości – to taka forma jest konieczna).

Reasumując, osoby żyjące w nieformalnym związku mogą swobodnie regulować postanowienia swojej umowy, dostosowując ją do swoich potrzeb i sytuacji życiowej, uwzględniając w niej rozliczenia w przypadku ewentualnego rozstania. ■